# אוצר מדרשים — מדרש הגדול



מדרש הגדול: מהמדרש הזה נמצאים כמה כ"י בבתי עקד ספרים הידועים, ואחד היה שייך לדר' אלכסנדר קאהוט אשר השתמש בו בחלקים האחרונים מערוך השלם שהו"ל. מקום ילידתו של המדרש הוא ארץ תימן, אך שם מחברו לא נודע, זמן חיבורו הוא אחר המאה הי"ב כי מובאים בו מלבד מאמרים ממדרשים אחרים גם כמה פסוקים מהרמב"ם ומאמרים מרבנו חננאל, מבעל הערוך, רש"י והראב"ע, ועוד אחרים מגדולי הרבנים בזמניהם, אף כי הערים המחבר לשנות הדברים האלה בלשון "תנן" או "תנו רבנן" כאלו נאמרו מפי תנאים בעלי המשנה והתוספתא.

המחבר כתב מבוא להמדרש כעין לקיחת רשות: "בשם רחמן בשם האל הגדול הגבור והנורא אתחיל לכתוב מדרש חמשה חומשי תורה שהיא לעיני דורשיה מאירה, מרשות אלהים ברוך הוא וברוך שמו, אאזור מתני ואתחזק בדבר ניאומו וכו'. וכן יש "רשות" בחרוזים לכל סדרא וסדרא, כמו לסדרא בראשית ברא: מרשות מי שברא עולמו לימים ששה, בחפצו ובמאמרו לא בעמל ולא בהרגשה וכו'. ומתחיל ז"ה ש"ה (זה הוא שאמר הכתוב) כה אמר האל ה' בורא השמים ונוטיהם (ישעיה מ"ב ה') מה ת"ל האל ה'? ר' אליעזר אומר עד שלא נברא העולם היה הקב"ה ושמו בלבד וכו'. בסדרא אלה תולדות נח מתחיל: מרשות אלהינו שוכן שמי ערץ, קדוש ומקודש בשמים ובארץ וכו'. ז"ה ש"ה אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים, נאמר הפסוק הזה כנגד נח [הצדיק] שלא הלך בדרכי דור המבול שהן קרואים רשעים וחטאים וליצים וכו'. וכן בכל סדרא וסדרא ומסיים חומש בראשית: הרחמן יאיר עינינו באור תורתו וירים קרננו וישמחנו בישועתו ויזכנו לחזות בנעמו ולבקר בהיכלו, אמן, כן יאמר רחום. קודם פרשת בראשית מובאה הברייתא הידועה של ר"א בנו של ר' יוסי הגלילי על מדות התורה בדרכי האגדה, אך בעל המדרש הזה מביא הברייתא בשם "תנו רבנן" ומונה המדות ל"ג תחת ל"ב. הוא החסיר את המדה הכ"ז "מלשון נופל על לשון" והוסיף עליהן המדות "מרמז" "מחילוף האותיות".

דר' שעכטר הו"ל החומש בראשית עפ"י כ"י תימן מהמאה הי"ד עם הקדמה והערות, קעמברידש תרס"ב. כל הספר יכיל 772 עמודים (שני עמודים בצד אחד) ונוסף בו לוח התקון עפ"י נוסח כ"י אחר וטעיות הדפוס, והלוח הזה גדול מאד עד כדי 106 עמודים.

ר' דוד צבי האפמאן הו"ל מכילתא דרשב"י על ספר שמות מלוקטת מתוך מדרש הגדול כ"י בבית עקד הספרים בברלין עם הערות ופתיחה, פפד"מ תרס"ה, גם לקוטי מכילתא לשמות ספרי זוטא לבמדבר ומכילתא לדברים בשנת תר"ן (בספר שי למורה), ולקוטי בתר לקוטי לדברים בשנת תרנ"ז.